

RODNO ZASNOVANO NASILJE I LJUDSKA PRAVA

16 DAYS OF ACTIVISM AGAINST GENDER-BASED VIOLENCE
 16 DÍAS DE ACTIVISMO CONTRA LA VIOLENCIA DE GÉNERO
 16 JOURS D'ACTIVISME CONTRE LA VIOLENCE DE GENRE
 25 NOV - 10 DEC <http://16dayscwgl.rutgers.edu>

Šta je rodno zasnovano nasilje?

Nasilje nad ženama predstavlja sveprisutno kršenje ljudskih prava, krizu javnog zdravlja, i prepreku za ostvarivanje jednakosti, razvoja, bezbednosti, i mira. Izrazi “nasilje nad ženama” i “rodno zasnovano nasilje” odnose se na širok spektar zlostavljanja kojima su žene izložene, a koja potiču iz rodne neravnopravnosti i potčinjenog društvenog položaja koji žene imaju u odnosu na muškarce. Nasilje nad ženama, uključujući ono koje se dešava za vreme rata, koristi se kako bi izazvalo strah, terorizalo i ponizilo žene, njihove porodice i zajednice.

[Deklaracija UN-a o eliminisanju nasilja na ženama](#) je 1993- godine definisala nasilje nad ženama kao “bilo koji čin rodno zasnovanog nasilja koji ima za posledicu, ili je verovatno da će imati za posledicu, fizičke, seksualne ili psihološke povrede ili patnje kojima su žene izložene, uključujući pretnje takvim postupcima, prisilu ili proizvoljno lišavanje slobode, bilo da se dešavaju u javnom ili privatnom životu.” Ova definicija uključuje nasilje koje se dešava u porodici, u široj zajednici, i nasilje počinjeno ili odobreno od strane države.

Oblici rodno zasnovanog nasilja uključuju, ali nisu ograničeni na: nasilje u porodici, seksualno zlostavljanje, silovanje, seksualno uznemiravanje, trgovinu ženama, prisilnu prostituciju, i ostale štetne prakse. Ovi oblici nasilja mogu imati posledice po fizičko, mentalno, seksualno i reproduktivno zdravlje, i uzrokovati druge zdravstvene probleme. Pored toga, višestruki i prožimajući identiteti žena zasnovani na faktorima poput klase, rase, etničke pripadnosti, religije, starosti, seksualnosti i građanskog statusa, mogu poslužiti uvećanju njihove izloženosti nasilju.

Ko su Braniteljice ljudskih prava (WHRDs)?

Širom sveta, hrabre žene i muškarci vode borbu za priznavanje ljudskih prava i okončanje nasilja. Branitelji ljudskih prava bore se i za svoja prava, kao i za prava ostalih ljudi, uz veliki rizik po sopstvenu bezbednost. Dok su Braniteljice ljudskih prava (WHRDs) podjednako ugrožene kao i njihove muške kolege, one su izložene većoj netrpeljivosti i nasilju zbog svog pola i zbog svojih aktivističkih zalaganja za odbranu ljudskih prava, kao aktivni nosioci promene pre nego pasivno izložene patrijarhalnoj dominaciji.

Kao branitelj ljudskih prava, osoba se bori sa samim izvorima kršenja ljudskih prava. Ali, kao braniteljica ljudskih prava, žena se suočava sa čitavim patrijarhalnim sistemom koji zavisi od tradicionalne podele rodni uloga i muškog nasilja. U svim delovima sveta, žene aktivno osporavaju prihvaćene tradicije, stereotipe, socio-kulturne norme koje ženama poriču njihova ljudska prava i podstiču na sistematično i ciklično uspostavljanje nepovoljnog položaja za žene. Kao takve, kada se Braniteljice ljudskih prava zalažu za specifično pitanje vezano za ljudska prava žena (uključujući ekonomska, socijalna, politička, seksualna i reproduktivna prava; zlostavljanje, nasilje, uznemiravanje, rodnu diskriminaciju i marginalizaciju; kao i prava ostalih diskriminiranih ili marginalizovanih grupa), njihova ranjivost raste. Braniteljicama se suprotstavljaju rođaci koji se ne slažu sa njihovim aktivizmom u javnoj oblasti, i koji se boje sramote i da će svojim zalaganjima žena sebi i svojoj porodici umanjiti vrednost, zatim sama država i njene snage bezbednosti, pravni sistem, kao i same njihove muške kolege.

Država i njene snage bezbednosti, ličnosti iz sveta religije i kulture, vide Braniteljice ljudskih prava kao subverzivne činioce ili 'loše' žene, a stvari za koje se one zalažu vide kao razarajuće po kulturu, religiju, i patrijarhalno nametanje heteronormativnog društva. Zbog svega ovoga, verovatno je da će se braniteljice ljudskih prava susretati sa nasiljem ili pretnjama smrću, jer se one i njihova aktivistička zalaganja doživljavaju kao pretnja po kulturu i religiju. Pored nasilnih napada i smrti, često odobrenih od strane države a ponekad i samih njihovih zajednica, one se suočavaju sa izopštavanjem, represijom i omalovažavanjem u različitim oblicima: nazivane su 'bezbožnicama', 'strankinjama' ili 'tuđinkama', moralno

pokleklima, i seksualno promiskuitetima. Svi se ovi termini koriste kako bi se Braniteljice ljudskih prava diskreditovala, predstavile kao društveno odbojne, kako bi se njihovim zalaganjima oduzeo legitimitet, i kako bi se omogućilo i opravdalo nasilje protiv njih. Nasilje od strane države, zajednice ili porodice koristi u svrhu stvaranja straha i sprečavanja žena da se pridruže aktivizmu za ljudska prava i pokretima koji se zalažu za političke, ekonomske i društvene promene.

Deklaracija o braniteljima ljudskih prava (1998) priznaje bitnost i neophodnost rada koji branitelji/ce ljudskih prava obavljaju, kao i neophodnost da im se pruži zaštita, što je odgovornost države. Uprkos tome, branitelji ljudskih prava, a posebno žene koje se bore za ljudska prava, i dalje su među najugroženijim aktivistima širom sveta. Posebni mehanizmi zaštite Braniteljica ljudskih prava na nacionalnom i internacionalnom nivou, kao i sprečavanje nasilja i ugrožavanja, sa jasnim razgraničenjima državne odgovornosti, nastavljaju da budu od najveće važnosti u prepoznavanju posebnih pretnji sa kojima se susreću žene koje se bore za ljudska prava.

Koje su državne odgovornosti prema ljudskim pravima žena?

Država je odgovorne za bezbednost i sigurnost svih žena i muškaraca koji su pod nadležnošću njene uprave. Ova se odgovornost mora uskladiti sa standardima ne-diskriminacije: država mora da deluje kako bi sprečila, zaštitila, krivično gonila, kaznila i pružila odštetu za rodno zasnovano nasilje, na isti način na koji se bavi ostalim vrstama nasilja. Kako su obavezane principom 'dužne pažnje', države nose glavnu odgovornost u rešavanju problema nasilja u svim njegovim oblicima, a to uključuje rodno zasnovano nasilje u svojoj raznovrsnosti njegovog ispoljavanja.

Deklaracija o okončanju nasilja nad ženama (1993) poziva države da "s dužnom pažnjom spreče, istraže i, u skladu sa nacionalnim zakonima, kazne čineve nasilja nad ženama, bilo da je nasilje počinila sama država ili fizičko lice." Komitet za eliminisanje svih vidova diskriminacije nad ženama (CEDAW), podsetio je, u svom Opštem komentaru br. 19, da "države takođe mogu biti odgovorne za dela fizičkih lica, ukoliko ne uspeju da se sa dužnom pažnjom posvete sprečavanju kršenja prava ili istraživanju i kažnjavanju činova nasilja."

Kampanja 16 Dana aktivizma predstavlja priliku da se zajedno promisli i priključi u onome što aktivistkinje i njihovi saveznici/e mogu da urade kako bi podstakli odgovornost koju vlade imaju prema zaštiti i promovisanju ljudskih prava žena, i kako bi preduzeli ozbiljne korake ka sprečavanju, krivičnom gonjenju i kažnjavanju svih činova rodno zasnovanog nasilja. Kampanja takođe predstavlja mogućnost da se izazovu društvene i političke strukture koje dozvoljavaju da se rodno zasnovano nasilje dešava nekažnjeno; mogućnost da se zalaže za nove i poboljšane zakone i politike; i da se ojačaju postojeće strukture koje imaju za cilj da okončaju ili spreče rodno zasnovano nasilje.

Aktivisti mogu koristiti [Konvenciju o eliminisanju diskriminacije nad ženama](#) (CEDAW) kako bi pozvali svoje vlade na odgovornost. Usvojena od strane Generalne skupštine UN-a 1979-e, CEDAW predstavlja međunarodni, pravno obavezujući sporazum koji daje nacrt za okončanje rodne diskriminacije, uključujući rodno zasnovano nasilje.

Prevod: Mirjana Petković, Zelena omladina Srbije

Izvori

- Komitet za eliminisanje svih vidova nasilja nad ženama (CEDAW). Kancelarija Visokog predstavnika za ljudska prava pri Ujedinjenim. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CEDAW/Pages/CEDAWIndex.aspx>
- Komitet za eliminisanje svih vidova nasilja nad ženama (CEDAW). Nasilje nad ženama: 01/29/1992. CEDAW Opšta preporuka 19, A/47/38. (General Comments). <http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/0/300395546e0dec52c12563ee0063dc9d>
- Konvencija o eliminisanju svih vidova nasilja nad ženama (CEDAW). 1979. <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cedaw.pdf>
- Deklaracija o eliminisanju nasilja nad ženama. 1993. A/RES/48/104 <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>
- Deklaracija o braniteljima ljudskih prava. 1998. A/RES/53/144 <http://www.ohchr.org/EN/Issues/SRHRDefenders/Pages/Declaration.aspx>
- Specijalni Izvestilac o položaju branitelja ljudskih prava: <http://www.ohchr.org/EN/issues/SRHRDefenders/Pages/SRHRDefendersindex.aspx>
- Specijalni Izvestilac o nasilju nad ženama, njegovim uzrocima i posledicama, <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Women/SRWomen/Pages/SRWomenIndex.aspx>
- Međunarodna koalicija Braniteljica ljudskih prava: <http://www.defendingwomen-defendingrights.org>